



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA – 4101-10-08/2013

P/13/181

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice

T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30

lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/181 – Efektywność ekologiczna wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Aleksandra Wyżyńska-Feldmann, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 86773 z dnia 14.08.2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Zakład Wodociągów i Kanalizacji spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Raciborzu, ul. 1. Maja 8 (47-400) Racibórz ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Kubek, prezes Zarządu. (dowód: akta kontroli str. 2)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie² działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie, tj. uzyskania efektu ekologicznego i rzeczowego modernizacji oczyszczalni ścieków w Raciborzu.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Spółka osiągnęła i prawidłowo udokumentowała efekty rzeczowe i ekologiczne inwestycji dofinansowanej ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Katowicach³. Zadanie zostało zrealizowane w terminie określonym umową zawartą z Funduszem. Środki przyznanej pożyczki wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem a sprawozdania rozliczające środki wydatkowane ze środków Funduszu sporządzane były rzetelnie.

¹ Zwana dalej Spółką.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

³ Zwany dalej WFOŚiGW lub Funduszem.

II. Opis ustalonego stanu faktycznego

Działania podejmowane w celu wykorzystania środków przekazanych przez WFOŚiGW, w tym osiąganie zakładanych efektów rzeczowych i ekologicznych, w ramach przedsięwzięcia: „modernizacja oczyszczalni ścieków w Raciborzu”.

Opis stanu
faktycznego

Przedmiotem działania Spółki⁴ jest zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków na obszarze Gminy Racibórz Spółka. Środki pożyczki WFOŚiGW zostały przeznaczone na modernizację oczyszczalni ścieków w Raciborzu, w ramach projektu „Gospodarka wodno-ściekowa w Raciborzu”, współfinansowanego z Funduszu Spójności.

(Dowód: akta kontroli, str. 5, 81-82)

Spółka złożyła 3 lipca 2008 r. (wraz z uzupełnieniami 14 i 30 lipca 2008 r. oraz 12 września 2008 r.) do WFOŚiGW wniosek o dofinansowanie zadania „modernizacja oczyszczalni ścieków w Raciborzu” na druku obowiązującym w Funduszu z załącznikami, na kwotę 20.000 tys. zł. Załączone zostały m.in.: część C2-finansowa, bilans spółki i przepływy środków pieniężnych za lata 2006 i 2007 i prognozowane na lata 2008-2026. Załączona opinia niezależnego biegłego rewidenta i raport z badania sprawozdania finansowego za okres 10 sierpnia 2006 r. do 31 grudnia 2007 r. potwierdzały prawidłowe, kompletne, rzetelne i zgodne z przepisami i postanowieniami umowy spółki sporządzenie sprawozdania finansowego, załączonego do wniosku o pożyczkę.

Dane ujęte we wniosku do WFOŚiGW, były zgodne z załączonymi dokumentami źródłowymi (część B2-wniosek inwestycyjny-część ekologiczno-techniczna wraz z opisem stanu aktualnego istniejących obiektów, część B2/1b ankieta techniczna oczyszczalni, harmonogram rzeczowo-finansowy, uwzględniający harmonogram robót uzgodniony z wykonawcą prac).

Pismem z 20 kwietnia 2009 r., uzupełnionym z 18 maja 2009 r. i 22 lipca 2009 r., Spółka zwróciła się do WFOŚiGW z wnioskiem o dodatkowe dofinansowanie zadania na kwotę 5.000 tys. zł, w związku z dodatkowymi robotami oraz zwiększeniem kosztów realizacji zadania. Wniosek zawierał uaktualniony harmonogram rzeczowo-finansowy i zestawienie robót dodatkowych.

(Dowód: akta kontroli, str. 77-105)

Spółka zawarła z WFOŚiGW dwie umowy pożyczki dotyczące modernizacji oczyszczalni:

- Umowa nr 176/2008/62/OW/ok/P z 6.11.2008 r. na kwotę 20.000 tys. zł. Warunki umowy były zmieniane czterema aneksami (z 18 lutego 2009 r., 6 maja 2009 r., 9 września 2009 r., 31 maja 2010 r.) w zakresie m.in: terminów przekazywania Spółce rat pożyczki i zabezpieczenia spłaty pożyczki, kwoty planowanego kosztu realizowanego zadania oraz terminów zakończenia, rozliczenia zadania i osiągnięcia efektu ekologicznego, a także sposobu potwierdzenia uzyskanego efektu ekologicznego.
- Umowa nr 183/2009/62/OW/ok./P z 9.09.2009 r. na kwotę 5.000 tys. zł (wypłaconej jednorazowo), zmieniona aneksem z 31.05.2010 r. w którym zmniejszono kwotę pożyczki do 4.423,5 tys. zł, okres realizacji zadania, terminy i kwoty spłaty

⁴ Właścicielem 100% udziałów w Spółce jest Gmina i Miasto Racibórz

pożyczki, kwotę planowanego kosztu realizowanego zadania, termin zakończenia, rozliczenia zadania i osiągnięcia efektu ekologicznego⁵.

(Dowód: akta kontroli, str. 22-53, 97-99)

W umowach z WFOŚiGW nie określono sposobu wyboru wykonawcy zadania modernizacji oczyszczalni ścieków, ponieważ wniosek o udzielenie pożyczki został złożony 3 lipca 2008 r., po rozstrzygnięciu przetargu, tj. 2 lipca 2008 r. Beneficjent wyłonił wykonawcę w trybie przetargu nieograniczonego na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁶, dokonując wyboru oferty z najniższą ceną. Postępowanie zostało zarejestrowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej 15 kwietnia 2008 r., a otwarcie ofert nastąpiło 11 czerwca 2008 r. Umowę z wykonawcą zawarto 25 lipca 2008 r.

(Dowód: akta kontroli, str. 71-76, 97-100)

Modernizacja oczyszczalni ścieków została rozpoczęta 11 września 2008 r., na podstawie polecenia Inżyniera Kontraktu wydanego wykonawcy (termin ten został ujęty w zawartych z WFOŚiGW umowach). Pozwolenie na użytkowanie oczyszczalni uzyskano w dniu 30 listopada 2009 r.. Termin realizacji zadania⁷ nie został przekroczony.

(Dowód: akta kontroli, str. 22-39, 45-69, 106-107, 126-134, 142)

Efekt rzeczowym środków z pożyczki WFOŚiGW na ogólną kwotę 24.423,5 tys. zł, Spółkę stanowi zmodernizowana mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 15.000 m³/dobę, zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym stanowiącym załącznik do umów pożyczki. Uzyskanie efektu rzeczowego potwierdzono zgodnie z umową⁸ uzyskując pozwolenie na użytkowanie obiektów technologicznych na terenie oczyszczalni (decyzja U-67/09 z 30 października 2009 r. wydana przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Raciborzu).

(Dowód: akta kontroli, str. 22-24, 45-69, 126-129)

Osiągnięty został również planowany efekt ekologiczny, określony w § 4 pkt 6 obu umów jako „stworzenie warunków do oczyszczania ścieków do parametrów określonych w pozwoleniu wodno-prawnym”, potwierdzony przez badania przeprowadzone przez laboratorium Ośrodka Badania i Kontroli Środowiska sp. z o. o. w Katowicach, które wykazały, że parametry ścieków były poniżej dopuszczalnych, ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym (decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 3197/OS/2009 z 30.09.2009 r.).

WFOŚiGW, poza weryfikacją przekazywanych rozliczeń, nie kontrolował realizacji zadania, na które udzielił pożyczki.

(Dowód: akta kontroli, str. 24, 130-142)

W wyniku zawartych z WFOŚiGW dwóch umów pożyczki Spółka otrzymała 25.000 tys. zł. W dniu 28 kwietnia 2010 r. dokonała zwrotu niewykorzystanej kwoty 576.513,16 zł, zgodnie z aneksem nr 1 z 31 maja 2010 r. do umowy pożyczki nr 183/2009/62/OW/ok/P z 9 września 2009 r. Pozostałe środki, w łącznej wysokości 24.423.486,84 zł wykorzystane zostały w całości na modernizację oczyszczalni, zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym, stanowiącym załącznik do umów.

⁵ Dodatkowa umowa pożyczki została zawarta, gdyż w trakcie prowadzonej modernizacji oczyszczalni ścieków, wystąpiła konieczność wykonania dodatkowych robót, co skutkowało zwiększonym kosztem zadania i koniecznością pozyskania źródła finansowania dodatkowych nakładów.

⁶ Dz. U. z 2010 r., nr 113, poz. 759 ze zm.

⁷ Określony w aneksie nr 4 z 31 maja 2010 na dzień 30 grudnia 2010 r.

⁸ Wymóg określony w § 4 pkt 2 umowy 176/2008/62/OW/ok/P z 6.11.2008 r.

Środki z pożyczki objętej umową nr 176/2008/62/OW/ok/P Spółka otrzymywała w ratach⁹, natomiast pożyczkę w wys. 5.000 tys. zł wypłacono jednorazowo w terminie umownym.

Spółka przekazywała Funduszowi rozliczenia stwierdzające wykonanie kolejnych etapów zadania zgodnie z obowiązującymi w WFOŚiGW wzorami dokumentów.

Pełne rozliczenie przyznanej pożyczki Spółka przekazała 27 stycznia 2011 r. do WFOŚiGW pismem z 24 stycznia 2011 r., tj. w terminie zgodnym z § 10 ust. 1 pkt 2 ww. umów (zmienionym aneksami).

(Dowód: akta kontroli, str. 49-52,64-69,116-124, 108-109,150-159)

Z informacji uzyskanych w toku kontroli wynika, że, Spółka nie korzystała z umorzeń pożyczek w WFOŚiGW.

(Dowód: akta kontroli, str. 166)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że rozliczenia kolejnych rat pożyczki przekazywane były z opóźnieniem¹⁰ w stosunku do terminów, określonych w § 7 pkt 5 umowy nr 176/2008/62/OW/ok/P z 6.11.2008 r., zgodnie z którym pożyczkobiorca miał w terminie 10 dni przed wypłatą kwoty kolejnej raty przedstawić Funduszowi rozliczenie, zgodnie z obowiązującymi w WFOŚiGW wzorami dokumentów, stwierdzającymi wykonanie każdego kolejnego etapu zadania finansowanego z raty poprzednio wypłaconej, co powodowało opóźnienia w terminach wypłaty kolejnych rat pożyczki:

- Pierwsza rata, w wysokości 2.978 tys. zł, została wypłacona zgodnie z umową 22 grudnia 2008 r. i miała być rozliczona (z uwzględnieniem 10-dniowego terminu przedstawienia rozliczenia) do 10 maja 2009 r. Faktycznie rozliczono ją 6 czerwca 2009 r. (z opóźnieniem 25 dni).
- Druga rata, w wysokości 7.541,7 tys. zł, została wypłacona 23 czerwca 2009 r.¹¹. Zgodnie z umową miała zostać rozliczona do 10 lipca 2009 r. Faktycznie rozliczono ją 8 września 2009 r. (z opóźnieniem 59 dni).
- Trzecia rata, w wysokości 4.065,3 tys. zł, została wypłacona 24 września 2009 r.¹². Zgodnie z umową miała zostać rozliczona do 10 września 2009 r. Faktycznie rozliczono ją 9 listopada 2009 r. (z opóźnieniem 59 dni).
- Czwarta rata, w wysokości 1.617,7 tys. zł, została wypłacona 19 listopada 2009 r.¹³. Zgodnie z umową miała zostać rozliczona do 10 listopada 2009 r. Faktycznie rozliczono ją 19 stycznia 2010 r. (z opóźnieniem 69 dni).

(Dowód: akta kontroli, str. 22-44,53-69,150-159,167-179)

Ponadto w aneksie nr 2 z 6 maja 2009 r. rozszerzono zabezpieczenie spłaty pożyczki o hipotekę na nieruchomości stanowiącej własność Miasta Racibórz¹⁴, w związku z czym Spółka zobowiązała się dostarczyć WFOŚiGW do dnia 20 maja 2009 r.¹⁵ odpis z ksiąg wieczystych potwierdzający ustanowienie ww. hipoteki, a także cesji praw z umów ubezpieczenia objętej nią nieruchomości¹⁶. Faktycznie Spółka przesłała Funduszowi:

⁹ Kwoty i terminy opisano poniżej.

¹⁰ Terminy wypłat zostały ostatecznie ustalone w aneksie nr 2 do umowy z dnia 6 maja 2009 r.

¹¹ Zgodnie z umową miała być wypłacona do 20 maja 2009 r.

¹² Zgodnie z umową miała być wypłacona do 20 lipca 2009 r.

¹³ Zgodnie z umową miały zostać wypłacone: 2.864,2 tys. zł do 20 listopada 2009 r. i 933,1 tys. zł do 20 grudnia 2009 r. Faktycznie wypłacono obie raty 11 grudnia 2009 r.

¹⁴ Oznaczonej w umowie numerem księgi wieczystej KWGL1 R/00020991/6.

¹⁵ Umowny termin wypłaty drugiej raty pożyczki.

¹⁶ zgodnie z § 8 ust. 2 i § 11 ust.1 pkt 1 i 4 - w brzmieniu nadanym aneksem nr 2 z 6 maja 2009 r.

- Akt notarialny ustanowienia hipoteki oraz odpis księgi wieczystej z prawomocnym wpisem o ustanowieniu hipoteki w dniu 5 czerwca 2009 r. (z opóźnieniem 15 dni).
- Umowę cesji praw z umów ubezpieczenia w dniu 12 czerwca 2009 r. (z opóźnieniem 22 dni).

(Dowód: akta kontroli, str. 43-44, 172-176)

W sprawie opóźnień w przekazywaniu rozliczeń oraz ustanawiania zabezpieczeń Prezes Zarządu i Prokurent wyjaśnili:

„Rozbieżności w datach wypłaty rat pożyczki wynikające z zapisów umowy, a faktycznymi datami przekazania przez WFOŚiGW wynikały z dwóch powodów:

- *Rozliczenie zaliczek (transz) pożyczki było składane do WFOŚiGW każdorazowo po zapłaceniu wykonawcy faktur uprawniających do sfinansowania wykonanych robót ze środków WFOŚiGW.*
- *Braku możliwości wywiązania się Spółki z zapisów § 8 umowy pożyczki..., warunkującego wypłacenie kolejnej transzy od ustanowienia prawnego zabezpieczenia pożyczki (dotyczy II transzy pożyczki)....Ustanowienie hipoteki w związku z obowiązującymi przepisami wymaga ram czasowych, tym bardziej, że ustanawiane było na nieruchomościach stanowiących własność Gminy....*

(Dowód: akta kontroli, str. 22-44, 53-69, 150-159, 167-179)

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁷ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Katowice, dnia 30 września 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach
Dyrektor
Piotr Miklis

Kontroler
Bogusław Gębica
doradca ekonomiczny

¹⁷ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.